

Neorganizirani rudarji pomagajo stavkarjem

Rudarji razumejo, da bodo tudi oni trpeli, ako bo bitka za rudarje na centralnem konkurenčnem polju končala s porazom za rudarje.

Pittsburgh, Pa. — Rudarji na lokovnem polju okraja Fayette v zapadni Pennsylvaniji so organizirali pomožno akcijo za rudarje na stavki.

Nihče ne razume tako dobro, kaj pomeni za rudarja, ako ni nima unije za zaščito. Tam ni zaupnika rudarjev pri tehtnici, ki bi pazil na to, da se premog pravilno tehtja. Mezda je zelo nizka. Dnevni zaslužek zneso po \$4.15 do \$5.05, mesto da bi jim plačevali po \$7.50 dnevne dne. Kompanijski podrepaniki tudi kar nrgolji, ki so pripravljene prenesti vsako besedo priganjčam in gospodarjem na uho. "Želez-na in premogovna" policija ima tu polne roke dela in vsak policaj nastopa oblastno, kakor da se mu mora pokoriti vsa naselbina.

Ti rudarji so obdržali svojo konferenco za pomožno akcijo v Republicu. Navzočih je bilo 53 delegatov, ki so zastopali razne podporne organizacije. Konferenca so se udeležili tudi organizirani rudarji. Na konferenci je govoril F. Borich. Naglašal je, da bo posledice občutilo vse delavsko gibanje, ako bo stavka izgubljena. Carboni, stavkujoči rudar iz Bentleyville, je razložil, kako hud boj se bje tam, kjer Schwabova Bethlehem Coal kompanija lastuje svoje premogovnike.

Izvoljen je bil poseben odbor, da nadzoruje pomožno akcijo. Kasneje se skliče še večja konferenca, na katero bo povabilenih večje število zastopnikov. Organiziranje pomožne akcije je izvalo med stavkujočimi in izprtimi rudarji veliko navdušenja. Veliko laglje prenašajo svoje trpljenje, ker vidijo, da delavci od vseh strani hite na pomoč.

WEWD RADIO-POSTAJA SLUŽILA DOBRO ZA PRAZNIKE SVOJEMU NAMENU.

Socialistični govorniki govorili o miru v industriji, ki se pojavi z izpremembo sedanjega gospodarskega sistema.

New York, N. Y. — Spomin-ska radiopostaja za E. V. Debs se je pokazala o božičnih praznikih, kolike vrednosti je za nared, ki je izkoriščen in teptan. Govorniki so večkrat omenili trpljenje rudarskih stavkarjev v državah Pennsylvanija, Ohio in Colorado. Norman Thomas je govoril o miru v industriji, ki je nemogoče ravnotako bo sovratni mir, dokler prizna delavska družba kapitalistični sistem blagovne produkcije in distribucije. V bodočem tednu bo zapev blisati zelo podučna predavanja za delavce.

MORSKI VIHARJI USTAVILI PARNIKE OB ANGLEŠKEM KANALU.

Pariz, 30. dec. — Veliki viharj razbijajo v Angleskem kanalu ob obrežju Atlantskega oceana v Franciji.

Veliki preokatlantiški parniki imajo zamude. Pristanišča so polna parnikov, ki se ne upajo na odprto morje. V obrežnih vodih se vihar podri telegrafne in telefonske drogeve, kar ovira komunikacijo.

Na morju Franciji razsajajo viharji. Potoki in reke razsajajo in groze s poplavo.

NAROČNIKOM.

Novoletnega praznika "Prosveta" ne izide v ponedeljek.

Dolna zmaga rudarjev v Coloradu

Rockefellerjeva kompanija naznanja, da zviša s 1. januarjem mezdo za 32c dnevno, kar bo zneslo \$6.52 na dan.

Denver, Colo. — Rudarji v Coloradu ne štrajkajo zastoj. Colorado Fuel & Iron Company, Rockefellerjevo podjetje, ki obratuje največ premogovnikov v državi, je naznanila 29. decembra, da s 1. januarjem zviša mezdo rudarjem v vseh svojih rovi v južnem Coloradu. Povisek znaša 32c dnevno, kar znači \$6.52 na dan; to je en dolar več kot so rudarji prejimali pred 1. septembrom.

Organizacija I. W. W., ki vodi stavko, zahteva \$7.75 dnevne mezde. Sklep Rockefellerjeve družbe znači kompromis okrog enega dolarja. Veliko vprašanje pa je, če bodo stavkujoči rudarji sprejeli to najnovejšo drobtino.

Hickman je blazen, izjavlja Darrow

Dr. Fletcher, avtoriteta glede mentalnih bolezni, je tudi tega mnenja. — Morilecva zadeva spet odložena pred sodiščem.

New York. — Glasoviti odvetnik Clarence Darrow je dejal v četrtak, da je William E. Hickman nedvomno bolan na "dementia praecox" (gotova stopnja blaznosti) in če hoče biti sodišče pravično, ga mora poslati v norišnico do smrti.

Slavni odvetnik, ki je vodil že stotine legalnih bitk pred sodišči, je govoril s časniki, ki je izrekel gornje mnenje. Nadalje je rekel, da oblasti bi bile morale vedeti za Hickmanovo stanje predno je izvršil ogabni zločin. Ljudje, ki trpe na "dementia praecox" ne morejo biti odgovorni za svoja dejanja in tudi malokdaj okrevajo od te bolezni.

Nashville, Tenn. — Dr. John M. Fletcher, profesor na Vanderbiltovi univerzi in avtoriteta glede mentalnih abnormalnosti, je izjavil 29. t. m. na tujakšnjem kongresu ameriških znanstvenikov, da je Hickman vsekakor žrtev bolezni, ki se imenuje "psychasthenia." To je bolezen, da človeku tako zmeša pamet, da ne more imeti kontrole nad seboj. Človek, ki je količjak zdrave pameti, ne bo storil tega, kar je izvršil Hickman. Normalen človek ne more izvršiti takega zločina.

Los Angeles, Cal. — W. E. Hickman je bil v četrtak ponovno priveden pred sodnika, da se formalno izjavi o krivdi ali nekrivdi umora Parkerjeve deklice, toda njegova izjava je bila spet odložena za pet dni. Zaslišan bo prihodnji tork. Topot je Hickman imel odvetnika, 25-letnega Jeromea Walshe iz Kansas Cityja, ki je sin znanega Franka P. Walshe. Najela ga je Hickmanova mati. Pred sodnijo se je nabralo 5000 oseb, da vidijo mladega morilca. Ker se je bilo bati nemirov, je sodnik ukazal zapreti vrata in pustil je le časnike v dvorano.

42 SMRTI VSLED BOŽIČNEGA ŠNOPSA V NEW YORKU.

New York, 30. dec. — 24 oseb je od sobote do danes umrlo vsled alkoholičnega zastrupljenja. To poročilo je podal dr. Charles Norris, načelnik newyorškega zdravstvenega oddelka. V Bellevue bolnici je 66 bolnikov, ki se zdravje za posledicami alkohola. Med temi je 18 žensk.

Čikaško delavstvo navdušeno za preiskavo privatnih detektiv. agencij

Izreklo se je za podporo resolucije senatorja Burton K. Wheelerja.

Chicago, Ill. — Resolucija, ki jo je predložil senator Burton K. Wheeler zveznemu senatu za preiskavo privatnih detektivskih agencij, je izvala veliko navdušenje na seji Čikaške delavske federacije.

John Fitzpatrick, predsednik Čikaške delavske federacije, je naglašal, da se potrebujejo postavice za odpravo nelegalnih vohunov, ki preže na organizirane delavce. Resolucija senatorja Wheelerja dobi polno podporo Čikaške delavske federacije. Ti vohuni in krukarski debelglavci so največji razgrajali, je menil Fitzpatrick. Čikaško delavsko gibanje je marsikaj doživelo z njimi. Industrija bo veliko na boljem, ako ne bo več teh ptičkov.

Resolucija senatorja Wheelerja določa, da senadni odesk za delo in poduk preišče aktivnosti privatnih detektivskih agencij, ki delajo v službi podjetnikov. Delo mnogih teh agencij obstoji v tem, da naslikajo podjetnikom strašno delo revolucionarjev, da tako ostrasijo podjetnike in jim ti dajo delo. To je ena izmed metod, kakršnih se privatne detektivske agencije poslužijo, da prepričajo podjetnike, kako dobro je preskrbljeno zanje, ako privatnim detektivskim agencijam naroče, da nadzorujejo delo delavskih strokovnih organizacij in vohunarijo okoli njih.

Oljni baroni plačajo dolgove Mehiki

Callesova vlada naloži desetodstotno naklado na dohodke dosotnih lastnikov.

Mexico City, 30. dec. — Callesova vlada je našla novo pot za odplačevanje zunanjih dolgov, ki so največje breme za Mehiko. V kratkem poteče rok Morgantovega posojila v New Yorku in mehiška vlada mora odkriti lepe milijone ali pa iskati podaljšanje roka. Da dobi potrebni denar, je Calles predložil zbornici načrt za novo naklado na dohodke petroleja. V načrtu je desetodstotni davek na vse dohodke, ki jih daje produkcija olja v Mehiki. Davek prinese vladi več kot 15 milijonov dolarjev letno in ta vsota pokrije dolgove v New Yorku. Prizadeti bodo predvsem inozemski lastniki mehiških vrelcev, ki žive v Ameriki in Evropi. Enak davek se pripravlja tudi na dohodke, ki jih dajejo inozemcem mehiška zemljišča.

Mehiški senat je včeraj sprejel osnovo "latinske unije držav-ljanov v Ameriki." Osnova se glasi, da vsi državljani španskih republik v Ameriki postanejo avtomatično državljani Mehike čim pridejo v deželo. Mehika bo nato skušala skleniti pogodbo z ostalimi španskimi republikami, da tudi Mehici enako postanejo državljani vsake republike, v kateri se naselijo.

Voz cestne železnice ubil potesorja.

Chicago. — Dr. Solomon H. Clark, profesor na čikaški univerzi, je bil v četrtak zadet od voza cestne železnice na križišču State in Washington cest. Par ur kasneje je umrl v Iroquois bolnici.

48,758 bankrotov v tem letu.

New York. — V fiskalnem letu 1927 je v Združenih državah propadlo 48,758 trgovskih, industrijskih in finančnih tvrdk, ki so zapustile skupaj \$865,557,000 dolgov.

ZAVAROVANJE DELAVCEV JE SE ZELO ŠEPAVO

To je jasno pokazala konferenca 17 organizacij, pridruženih organizaciji American Council of Learned Societies.

Washington, D. C. — Na zborovanju so bili znanstveniki, profesorji, predsedniki industrijskih podjetij, civilni uslužbenici in tudi zagovorniki unionizma. Vsi govorniki so soglašali v tem, da bi narod lahko več storil za izboljšanje socialnih razmer. Prav noben govornikov ni trdil, da živimo v dobrih razmerah in da sta revščina in beda odpravljena.

O zavarovanju proti starosti je govoril dr. John A. Lapp, profesor na Marquettovi univerzi, bivši ravnatelj ohijske komisije za zdravje in zavarovanje zoper starost. Priporočal je, da se uvede zavarovanje za oskrbo na starost. V živih slikah je slikal skrb, ki jih imajo ljudje zaradi nepreskrbljene starosti. Naglašal je, da noben človek ne ve, ko doseže starost 65 let, ako bo živel samo še eno leto ali pa trideset let. In za to je potrebno, da se sprejmejo postavice, ki bodo odvzele starikom skrb za prehranitev.

P. M. Draper, zastopnik Kanadskega strokovnega in delavskega kongresa, je pojasnjeval penzijski zakon, ki je bil uveden v zadnjem letu v Kanadi. Razložil je, da je organizirano delavstvo v Kanadi na delu, da se uvede zavarovanje proti boleznim in brezposelnosti.

Zavarovanje proti brezposelnosti, boleznim, poškodbam in starosti je potreba za moderno življenje.

Ko so znanstveniki, profesorji in voditelji delavcev razpravljali o teh važnih problemih za delavstvo, ni bilo med njimi nobenega senatorja in kongresnika. Odšli so na počitnice na svoje domove, ali so se pa zabavali na drug način v glavnem mestu. Nekateri so pregledovali svojo pošto, da vidijo, če je kaj novih poročil o političnem položaju. Drugi so mogoče ubijali čas s kvartami.

Pa čemu? Delavstvo jih ni poslalo v kongres. Zakaj bi se potem brigali za stvari, ki jim po njih mnenju ne gredo nič mar? Kdo bi se še brigal za socialno zakonodajo, ako se delavstvo samo ne mara brigati?

Tako je! Če delavstvo čaka na prihod odrešenikov, da izboljša družabne razmere in odpravi mezno sužnost, bo lahko čakalo še veliko let.

Za to je dolžnost, da razredno zavedeno delavstvo dramatično spreje in dremajoče tovariše, da se zavedajo, da so ljudje, ki imajo tiste pravice do življenja kot njih gospodarji.

Charles M. Joseph, profesor na newyorški šoli za socialno vedo, in profesor L. L. Sharfman z michiganske univerze sta govorila proti uporabi protidelavstvenih zakonov proti delavstvu. Ampak tudi tu velja, da je kongres ne bi slišal, dokler se delavstvo ne organizira tudi politično in izvoli svoje zastopnike v zakonodajne zbere.

Vsako upanje na Graysonovo izgubljeno.

New York. — Bojni rušilci in aeroplani, ki so teden dni stikali ob obrežju od New Yorka do Nove Fundlandije, da najdejo kakšno sled za izgubljenim letalom "Dawn," v katerem je mrla Grayson s tremi piloti potela 23. decembra iz New Yorka proti Harbor Gracu, so se v četrtak vrnili v New York. Na daljno iskanje je opuščeno in vsako upanje, da je nesrečna četvorica še kje živa, je izgubljeno.

Več ko poldruga milijarda posojena v tujemstvo v onem letu

To pokazuje, kam gredo profiti, ki prihajajo od duševnega in ročnega dela ameriških delavcev. — Malih trgovcev je vedno manj.

Washington, D. C. — Julius Klein, ravnatelj zveznega biroja za tujezemsko in domačo trgovino, pravi, da bo koncem leta posojenih \$1,600,000,000 v tujezemstvo. Temu dodaja, da je to pomnožilo našo izvozno trgovino. V letu 1927 so tudi turisti potrošili precej denarja v tujezemstvu. Klein meni, da vsota doseže \$761,000,000.

Te Kleinove številke pokazujejo, da je v enem letu šlo več ko \$2,361,000,000 (dve milijardi, tri sto eden in šestdeset milijonov dolarjev) v tujezemstvo, medtem ko ugodna bilanca izkazuje samo \$700,000,000. Z drugimi besedami to pomeni, da so tujezemske dežele dobile ali prejele od Združenih držav \$2,361,000,000. Združene države so pa samo prejele \$700,000,000 za izvozeno blago.

Klein prizna, da se v jeseni ni položaj obrnil na bolje, kot se je pričakovalo. Tudi delavcev je manj zaposlenih. Stroji za izvažanje človeškega dela se hitro vdemačujejo v ameriški industriji.

Kompanije, ki imajo po več grocerijskih prodajaln, so pomnožile svoje prodajalne za trideset odstotkov. Z drugimi besedami to pomeni, da je manj malih trgovcev. Ubila jih je konkurenca teh kompanij, ki odpirajo grocerijske prodajalne tam, kjer vidijo priliko ugodno. To je pač kapitalistični gospodarski sistem.

Nova kitajska kriza

Nankingaska vlada se majo; dva vodilna ministra podala ostavko. Vpliv Fenga narašča.

Šangaj, 30. dec. — C. C. Vu, zunanji minister nacionalistične vlade v Nankingu in Sun Fo, finančni minister, sta včeraj resignirala. Sun Fo je sin dr. Sun-jatsena, očeta kitajske revolucije. Kriza je prišla valed nesporazuma med voditelji kuomintang in južnokitajska vlada bo najbrž reorganizirana.

Vu je izjavil, da nacionalistična revolucija ni dosegla, kar je nameravala, zato on noče biti več odgovoren za zunanjo politiko ljudske vlade.

Ciang Kajšek bo zdaj skušal reorganizirati vlado. V ta namen je bila sklicana plenarna seja centralnega odbora stranke kuomintang, ki se snide 6. januarja. Vse kaže, da v novo vlado pridejo pristali generala Feng Juhsiang, ki je v svoji kampanji proti Pekingi izvojeval velike zmage.

Kajšek se pogaja z bankirji v Šangaju za novo posojilo \$15,000,000 za nadaljevanje vbove v Cingtaolinom. Kajšek bo najbrž primoran spet prevzeti poveljstvo ljudske armade.

V Kantonu in Hankovu je zdaj mir. Eksekucije radikalcev so prenehale.

Pogreznjena podmornica opuščena.

Boston, Mass. — Podmornica S-4, ki se je pred par dnevi pogreznila s 40 možmi vred znanj priustanišča Provincetowna, ostane na dnu morja do prihodnje spomladi. Vsi napori, da bi se podmornica takoj dvignila na površje, so bili te dni opuščeni.

Največja zamorska banka skrhala.

Memphis, Tenn. — Fraternal Solvent & Trust Co., največja zamorska banka v Ameriki, je bankrotirala. Milijon dolarjev v vlogah je najbrž izgubljenih.

Važen pouk za ljudstvo o razmerah v Rusiji

Ta korespondenca Federalizirane tiska pripoveduje, da v Rusiji ni komunizma. — Delegacija izreka upanje, da si voditelji Ameriške delavske federacije ogledajo Rusijo.

New York, N. Y. — Federalizirani tisk je z dne 27. decembra t. l. razposlal korespondenco, ki jasno pokazuje, da v Rusiji ni komunizma in ne socializma, ampak da je Rusija navadna kmečka država, ki se želi industrializirati, ne da bi pri tem industrializiranju delavci tako trpeli, kot je proletarijat v Britaniji in izseljeniki v Združenih državah. Ta korespondenca pravi:

"Sovjeti se žele učiti od Združenih držav in kupovati od njih," izjavlja ameriška delegacija iz delavskih vrst, ki se je dne 27. decembra izkrcala s parnika "Mauretania". Delegacije so zapustili Moskvu dne 12. decembra. Preživili so več dni v drugih evropskih glavnih mestih, preden so odpotovali dne 21. decembra iz Southamptona.

"Medtem ko Rusija želi se učiti in kupovati od nas, ve natančno, kaj potrebuje," je delegacija nadaljevala. "Rusi žele kupiti naše stroje za proizvajanje sile in si pridobiti našo tehnično popolnost, ampak ne marajo našega družabnega sistema z izredno bogatimi in siromašnimi ljudmi in vse vladne moči, nakopičene proti organiziranemu delavstvu."

"Pronašli smo, da je Rusija velika kmečka dežela v razvoju, da se industrializira. Značilno pri tej industrializaciji je to, da ima skrbno izdelan centraliziran načrt in da se zelo zanima za načrto človeškega faktorja v tem procesu."

"Ne tako, kot v Angliji, ki je brez vesti izkoriščala otroke v tovarnah ob času industrijske revolucije, ne tako, kot v Ameriki, ki je pogoltnila val izseljenikov za valom izseljenikom, ampak Sovjetska Unija se poslužuje vankovratne delavke zaščite pri razvijanju svojih delavcev, ko postaja moderna industrijska država."

"Delegacija je izrekla upanje, da William Green, predsednik Ameriške federacije in ves ekskutivni svet Ameriške delavske federacije, pronajdetja za pametno, da posetita Sovjetsko Rusijo. Nobeden izmed njih še ni bil tam."

"Prepričani smo, da naši ameriški delavski voditelji zavrejo svoje predsodke glede Rusije, ko vidijo ogromen razvoj prve delavske republike na podlagi zdravega strokovnega unionizma," je zaključila delegacija.

Vprašanje nastane, ako je tako, kot je poročala ameriška delegacija iz delavskih vrst, zakaj oni ljudje v Ameriki, ki praviijo, da so komunisti, razni Ziniči in Bartuloviči — zmerjajo voditelje ameriškega strokovno organiziranega delavstva z delavskimi izdajci, ki so prodali ameriške delavce ameriškim kapitalistom, ako se zdaj te delavske izdajce vabijo na nedirekten način v Rusijo? Ali se sovjeti tudi bratijo z delavskimi izdajci?

Spol najbolj zanima študente.

Nashville, Tenn. — Dr. Theodore F. Lents, profesor na George Washington univerzi, je te dni dejal na kongresu ameriških učencev, da se današnji dijaki na ameriških višjih šolah najbolj zanimajo za seksualnost. Preiskava je odkrila, da je spolnost na prvem mestu, nato pride obleka; na tretjem mestu je vera, na četrtem sport, na petem pa zoologija.

Znanstvenik noče nagobčnika v Tennesseeju

Dr. Ritter, biolog, proklamiral evolucijo kot največjo resnico sedanjega časa. Imel je tudi pogum povedati, da je religija naravni pojav. — Dr. Osborn novi predsednik.

Nashville, Tenn. — Organizacija ameriških znanstvenikov (American Association for the Advancement of Science), ki letos zboruje v "bibliškem pasu", v Tennesseeju, kjer je nauk o evoluciji postavno prepovedan, ima k sreči v svoji aredi moče, ki se ne boje povedati resnice, kjerkoli se nahajajo. Odbor za dnevni red je "iz spoštovanja" do države Tennessee sklenil, da letos ne bo nobene diskusije o evoluciji.

To pa ni motilo dr. Williama E. Ritterja, profesorja biologije v Californiji. V četrtak je dr. Ritter proklamiral evolucijo kot največjo znanstveno in naravno resnico sedanjega časa. Dr. Ritter je obenem povedal svoje mnenje o veri. Rekel je, da vsaka religija je ravno tako naraven pojav kakor vsako drugo čustvo in kadar človek spozna, da je vera v supernaturo velika zmota, tedaj šele doživi v sebi največjo spremembo in spozna naravni red v najgloblješem in najširšem pomenu besede.

Dr. Henry Fairfield Osborn iz New Yorka je bil izvoljen za predsednika Ameriške zveze za povzdigo znanosti v prihodnjem letu. Osborn je predsednik naravoslovnega muzeja v New Yorku in ena največjih avtoritet v Ameriki glede paleontologije (znanost o okamenleah).

Dr. Aleš Hrdlička, kurat oddelka fizične antropologije washingtonskega muzeja, je poročal, da je na temelju evidence lahko sklepali, da Indijanci izvirajo iz plemena, ki se je razvilo iz rodu Kromagnoncev, ki so bili v južnozapadni Evropi pred 25,000 leti. — "Dr. Oliver P. Hay iz Carnegie Instituta je dejal v svojem poročilu, da so rodovi ameriških Indijancev zelo stari. Človek najbrž živi na ameriškem kontinentu najmanj milijon let, če se sklepa po kamnitih pušičnih konicah, ki so bile najdene v pleistocenskih formacijah na jugozapadu Amerike."

Mladí banditi prijeti.

Chicago. — Policaj William Hanrahan je zasačil v petek zjutraj tri mlade bandite, ki so skušali oropati slaščičarno Albert Biela, 1521 Augusta st. Banditi so hoteli pobegniti v avtomobilu, a Hanrahan jih je kmalu ustavil s krogami iz revolverja.

Njih imena so: Christ Lindbom, 14 let, Walter Solan, 13 let in John Randall, 12 let. Vsi trije so bili iz tujine in imajo zapor.

Zdravnik umrl bogatinko.

Los Angeles, Cal. — Dr. Charles M. McMillan, dobro znan zdravnik, je bil 29. dec. aretiran na obtožbo, da je umoril mrla. Amelia Appleby, katere truplo so našli zadnji ponedeljek zašito v vreči ob cesti nedaleč od mesta. Mrs. Appleby je bila zelo bogata vdova.

Oklahomski governor zmagal.

Oklahoma City, Okla. — Senat oklahomske postavodaje je v četrtak zaključil, da spodnja zbornica ni imela pravice obtožiti governorja Johnstona korupcije. Obtožnica je s tem zavrnjena in governor je dobil bitko v ljutem legalnem boju s svojimi političnimi nasprotniki.

Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in se izplačuje po \$2.00.

Naslov na vsa, kar ima slika s "PROSVETA"

"PROSVETA"

3637-38 So. Lawrence Avenue, Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

133

Datum v oglepju n. pr. (Nov. 30-1927) poleg vsakega imena se naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo preučevanju, da se vam ne odvleči.

NA INDUSTRIJSKEM BOJNEM POLJU JE TAKO KOT V VOJNI.

Delavske žrtve padajo na desno in levo.

Poročilo, ki ga je izdal delavski department Združenih držav o nesrečah v tovarnah, pove, da so tovarniški delavci pri tovarniškem delu v tisti nevarnosti kot vojaki na bojišču. Poročilo se nanaša na leto 1925-26 in le na izbrane industrije. To pomeni, da poročilo ne vključuje vseh nesreč, ki so se dogodile v tem času v vseh tovarnah. Vsič temu je pa pri tovarniškem delu ponesrečilo več kot 350.000 delavcev.

Številke, ki jih je dognal delavski department, povedo, da izmed tisoč delavcev, ki so zaposleni skozi celo leto, ponesreči petdeset. Eni so hujše poškodovani, drugi manj, a nekateri izgube celo svoje življenje. Iz tega se lahko spozna, da se delavec v tovarni nahaja v taki nevarnosti, kot vojak na bojišču. Meščanski listi pa kljub temu delavcem ne pojejo slave, kot junakom, ki opravljajo pogumno svoje delo v tovarnah, dasiravno jih ogrožajo nevarnosti od vseh strani.

Noben delavec, ki stopi zjutraj v tovarno, ne ve, ako se bo vrnil še živ ali pa z zdravimi udji od dela domov. V tovarni se stegajo železne roke, prsti in noge na vse strani. Tam izhlapevajo strupene kisline, škrope kemikalije, ki povzročajo hude opekline. Ognjene kače švigajo semtertje in gorje delavcu, ako ga dosežejo. Včasih se odlomi kos od gibajočega stroja in zleti v velikem loku in s aljo po delavcih. Take nevarnosti ogrožajo delavce, ki delajo pri strojih v tovarnah.

Poročilo pokazuje, da je 370 delavcev izgubilo življenje, 4.090 jih je bilo trajno poškodovanih, bili so nesposobni za vsako delo za vse živice dni. 48.511 delavcev je pa bilo začasno poškodovanih, kar pomeni toliko, da so bili po več ali manj dni doma in zadržani opravljati delo. In to se je zgodilo v letu 1926, poročilo se pa nanaša na 2212 tovarnen. V teh tovarnah je bilo zaposlenih 989.294 delavcev, kar tvori osminko vseh tovarniških delavcev v deželi.

To poročilo je tipično, ker pokazuje, da v enem letu ponesreči 358.000 tovarniških delavcev, ki so začasno nezmožni opravljati delo. Dva in trideset tisoč jih ponesreči, da so trajno nesposobni za delo, 2.960 pa smrtno.

Zanimivo je tudi poročilo, ker pokazuje, v kateri industriji ponesreči največ delavcev. V tovarnah, v katerih izdelujejo gumijaste šine za avte, je v letu 1926 ponesrečilo na vsakih tisoč delavcev sto sedemnajst. V tovarnah, v katerih izdelujejo parne cevi in druge produkte za parovodne naprave, ponesreči sto eden delavec na tisoč.

Zelo nevarne so poškodbe v lesnih tovarnah. V teh tovarnah jih ponesreči veliko smrtno, ali pa da so trajno nezmožni za delo. Tudi klavniška industrija je zelo nevarna. Od tisoč delavcev jih ponesreči v letu devet smrtno, ali pa da so trajno nesposobni za delo. Izdelovanje opeke spada tudi med zelo nevarne industrije.

Tu niso šteti delavci, ki ponesrečijo v transportni, stavbinski in rudniški industriji. Naštete niso žrtve v železarnah, jeklarnah, rudotopilnicah ali takozvanih montanskih industrijah.

Ako bi imeli pred sabo statistično poročilo o vseh žrtvah industrijskega dela samo od enega leta, tedaj bi bile številke strašne in pripovedovale bi o groznem izkoriščanju delavcev in žrtvovanju delavcev molohu—Profitu.

Priganjanje delavcev pri delu zaradi večjega dobička je največ krivo, da vsako leto ponesreči tako veliko število delavcev, da statistično poročilo o ponesrečenih delavcih v industriji izgleda, kakor poročilo o izgubah z bojišča, kjer si stoje milijonske armade nasproti, uničujoč druga drugo z najmodernejšimi bojnimi sredstvi.

VENTI IZ NASELJEN

Njegova borba.

Vindavala, Minn.—Moj znatec je mali mož, čokate postave, a čudno zakroženo glavo. Iz širokih lic se mu odraža krepak, a korozen nos, ki daje obličju komičen značaj. Drobne temne oči mu begajo sem in tja, kakor bi iskale nečesa, a čimer bi moglo človeku postreči, kako koristiti svojemu tovarišu. Zato ga je priroda obdarovala z mnogimi sposobnostmi.

Med njegovimi sposobnostmi se posebno odlikuje njegova nemahljiva volja, ki ga ne zapušta ob dolgih delovnih dneh, ne o prostem času.

Sem rad vesel človek, ali v predlogo trajajočem delu se mi ubije veselje, da se gibljem brezbržno, ne menim se za svojo okolico več, kakor to, da se avtomatično gibljem. Cel dober dovtip nima učinka, temveč se neka obdaja.

A on ni odnehal. Zaletaval se je, se upiral toliko časa, da je omajal ječo, ki zadržuje gladko tekočo valovo, dokler niso glasno izstakli na prosto. Pri tem se je sam pridružil, da je razpoloženje napravil močnejše, učinkovitejše. Vse je začel in vrnil nazaj, kot bi imel vse stvar že naprej preračunjeno. Bil je uslužben pri tistem "ministrstvu" kot jaz.

Neko popoldne je nehote segel po orodju, ki sva ga rabila za premikanje vozov in ga pazno ogledoval. "Zopet bo treba kaliti," je izpregovoril zase.

Stopil sem k njemu. Rabili sem to orodje, ali šele takrat sem bil tapazil, da obstoji iz treh železnih delov, v katere je vdelan močan lesen ročaj. Medtem je on že izvlekel ploščo ven in jo dvignil predme: "Vidiš," je rekel, "ta mali kosci je iz dobrega železa. Trdno ga je treba prekaliti, počasno se mora ohlajati, da postane uporaben za to orodje."

Prvo leto sem oddajal kovačem v popravo, stinarji po kovačnici, ker noben kovač mi ni v zadovoljstvo izkalil železa. "Ne da se boljše!" so ugovarjali kovači, da bi se me oprostili. "Bom videli," sem rekel, sam pokusim. Prišlo mi je na um, da hranim zbirko kovaških umetnosti, dar vsakega kovača, ki mi ga je naklonil za napladi, ko sem hodil gonit meh.

"Stare sestavine so dobre," je rekel, "ahrani, priklopi k njim nova izkustva, drugega nimam." Ali človek kaj rad požabi darove, akozi metesno dobo mladosti. Tudi meni so se polgubili nekateri starševi darovi ali zapuščina.

Zmesil in proces kaljenja železa sem ohranil v spominu. Pokusil sem in uspešno mi je bolj nego sem pričakoval. Omenil sem kovačem o tem uspehu staršev zapuščine. To so stikali glave, strmeli, mi ponujali denar, da bi jim razodel sestavo zmesi in cel proces.

"Toliko hočem," sem rekel. Kovačem se je zdela cena previsoka, jaz pa nisem nič odnehal, in tako se je razdrla kupčija.

Okrnil je ploščo in jo odrinil v njeno ležišče, nato je pristavil: "Kadar se ti steče vasa znana, kadar pripomočki vaših ljudi odreko — obrni tedaj na drugo stran, in uspejo ti bo."

Ob pritrjevanju plošče je opazil v železu pisane črke. S tovarno jih je začel izgovarjati, z naglasom malega dečka, ki tako rekoč otipa črke predno jo izreče. Globlje je sklonil glavo, kot bi hotel s pogledom prodreti v prednjo tajnost. Oba sva čitla: "Car mover". Začutil sem bil njegovo žalost, do arca mi je segala s svojimi ledenimi prsti. Črke v železu so dale povod k razgovoru o žolih.

"Veš," je rekel naposled užalosteno, "nad našo zemljo je takrat letala noč. Iz te noči so se dale razločiti dve skupini ljudi: pismana in nepismana, mala in velika. In govorilo se je, da je prav tako, da ne mora biti drugače, da je vse to — dobro".

Jaz sem verjel, ali val niso hoteli tega verjeti. Med njimi je bil tudi moj učitelj, eden izmed tistih mož, ki so prvi gazili preko stoječega močvirja, trdili

pot k zakladnici naših dedov, verujoč, da je last vseh ljudi. Mnogo trpljenja in revščine je preстал blagi mož, da omili neoglasno tresje med ljudmi, trenje, ki porabi mnogo energije, katere bi se v koristnem delu lahko bogato obrestovalo.

Od blizu in daleč sem se spominjal svojega učitelja, ki me je poučeval osem tednov v tesni sobici obelisknega polopja. Nankanj sem mu pošiljal v obliki denarnih vsot, več in manj kakor sem pač mogel, največja vsota je dosegla — tristo dolarjev po štavlju. Učitelj se je v pisnih zahvaljeval v globokih, srčnih čustvih.

Neki dan dope novica, da vaški učitelj ničesar več ne potrebuje, ker so ga nedavno pokopali. Ob zadnjih besedah me je ponovno pogledal v dolgem pogledu, "ko nisem ničesar rekel, je nadaljeval z veseljšim glasom, kateri se mu je priveal, kakor da bi pripeljal na strm hrib.

"Danes imam svoje ognjišče, zemljo in otroke. Že v rani mladosti so se z vnuemo lotevali dela in nama hoteli pomoči pri opravi doma in na polju. Pa sem rekel: "Pustite nama opravke in pojdite v šole. Vse, kar potrebujete vam hočem preskrbeti — ali učite se! Kdor ne bo prinesel dobrega sprčišala, naj ne hodi domov." Tako sem zažbil.

O, pa se pridno uče. Stroški rastejo z njimi, a vzdržati hočem dokler ne dokončajo šol, da jih ne bo aram stopiti pred ljudi, ne pred svojega — nepismenega očeta — ko nastopi doba onemoglosti, da bi mi lagije prišli na pomoč. Ako se pa dekleta omoče, potem bodo plavalji moji upi in vse mje prizadevanje ne bo nikomur ničesar koristilo."

Tu je končal povest svojih borb, gredel z nogo v sneg pred sabo in me v strahu in upu pogledoval, kakor da na meni leži vasa njegova areta. Iz njegovih pogledov je govorila prošnja; rekla je:

"Glej, koliko sem trpel, priznaj mi! Priznaj, zavoljo truda, katerega sem doprinesel njim, ki jih ljubim, da bi njihovo življenje hodilo po lepšem tiru, kot je hodilo moje, da bi ne bilo stianjeno v ozek, tesen svet, kot je stianjena tale plošča.

Tolalil sem ga, mu dal poročilo, da otroci ne prezro roditeljev, ki store toliko zanje, zato ga tudi njegovi ne bodo prezirali, temveč se ga bodo spominjali, pa naj vstopijo v ta ali oni poklic.

Te besede so ga očividno razveselile. In kadar mi pride nasproti, opazim one veselje v njegovih očeh. — J. K.

Solidarnost je treba!

West Duluth, Minn. — V tem času, ko so narodi "božanako" navdušeni in prepevajo alavo Bogu na vsehah in mir ljudem na zemlji, se nahaja na tisoče delavcev in njih družin v največjem pomanjkanju.

Ne vem kako more človek, ki so ga kot otroka učili, da je Bog ustvaril zemljo, na tej zemlji pa je ustvaril človeka, da jo obdeluje sebi v korist (po tem učnju smo val bošči otroci, toraj sestre in bratje; zemlja je naš dom, katerega bi morali rabiti v svojo korist tako, da bi ne bilo pomanjkanja med brati in sestrami), še z veseljem praznovati božič, ko vidi pomanjkanje vse na okrog.

Ali ljulika in razni drugi plevi se je zasejal med nas, brate in sestre v Bogu. In ko smo spali, se je ta plevel tako razrastel, da je prinesel pomanjkanje in bedo nam bratom in sestram.

Na tisoče premogarjev v Ohiju, Penni, W. Virginiji, Coloradu in drugod se bori za obstanek, katerega jim bratje v Bogu (plevel) ne dopuste. Posledice so — pomanjkanje.

Društvo "Leo Tolstoj" št. 205 SNPJ ter člani, ki so se udeležili seje dne 18. dec. t. l., so se tudi spomnili na boritlje za delavske pravice, in zavedali so se bratje in sestre na tej seji svoje dolžnosti, ter po možnosti prišli na pomoč tem vrlim bojevnikom, ter dali iz družne blagajne vsoto \$10. Posamezni člani in članice so pa se po svojih možnostih dodali

\$19.02, katero vsoto sem poslal na gl. predsednika SNPJ, brata Cankarja, da pošlje na pristojno mesto. Mislim, da bi se moglo vsako društvo, vseh jednot, zavedati dolžnosti, katere nas veže kot delavce, da bi prišli na pomoč finančno. Kajti če se posreči baronom premožga streti rudarje, bomo okusili posledice val delavci. Delavci, če hočete ta preprečiti, storite svoje dolžnosti takoj! Pripravite se, ne kot v dar, ampak kot val del dolžnosti v boju za delavski obstanek.

Pravijo razni "veliki" državni, med njimi tudi predsednik Coolidge, da imamo dobre čase, dela dosti, plačo veliko, in da ni brezposelnosti. Kaj mislite ti stit Jugoslavlani, ki ste volili republikance pri zadnjih volitvah? Sedaj ste pa brez dela, ali pa imate, če delate, malo plačo. Potem pa pride predsednik, ki ste ga vi pomagali izvoliti, in vam zabruvi v obraz, da imate vsega v izobilju, pri tem ko veste, da to ni resnica. Ali boste še volili Coolidgevega kalibra? You bet, da jih boste še nekaj časa, dokler se ne prebudite in se pridružite v tabor delavskega razreda kamor pravzaprav spadate. Volite moše, ki jih izberemo iz svoje arede v razne vladne pozicije. Koliko časa bomo še čakali?

Statistika pove, da je 27.000.000 mezdnih delavcev v deželi. Če vzamemo polovico teh, in bi vaak dal po en dolar v pomoč premogarjem, bi imeli četrinajst milijonov dolarjev. Ali bi ta vsota ne pretresla mozeg kapitalističnemu razredu? Gotovo! Taka solidarnost bi povzročila potres v taboru delavskih izkoriščevalcev ter bi kmalu videli, da so premagani in bi se pošli in sklenili mir, kakršenega bi diktirali delavci po svojih zastopnikih. Počkusimo to storiti, navdušimo naše sodelavce drugih narodnosti in videli bomo posledice v kratkem času. Ali ste pripravljeni to storiti? Vam, boriteljem na premogovnem polju pa ključem: Vstajajte! Zavedno delavstvo je z vami in deluje za vašo zmago! — J. Kobi.

Kako pomagati stavkujočim rudarjem?

Detroit, Mich. — Pri nas v Detroitu je v teku več akcij za pomoč stavkarjem v premogovih. Največ časa porabimo s debatiranjem, kam pošiljati nabrani denar?

Društvo "Zveza detroitskih Slovencev" št. 121 SNPJ pošilja že par mesecev po \$25 na mesec na gl. urad jednote. Mnogim to ni po volji. Pravijo, da ta denar ne gre na pravo mesto. Slov. socialistični klub št. 114 JSZ je zaključil na seji dne 25. dec., da priredi zabavo in obrne čisti dobiček v pomoč stavkujočim premogarjem. Izvoljen je bil odbor, da preskrbi vse potrebno in tudi polize, kateremu izmed številnih pomožnih odborov naj se prispevki pošiljajo. Ker je teh pomožnih odborov veliko in z raznimi imeni, smo prišli do zaključka, da vprašamo slovenske premogarje, ki so na stavki, kateri pomožni organizaciji je najbolje, da se pošlje denar.

Toraj stavkarji, vprašamo vas, katere pomožna organizacija je najbolj poštena in se v resnici trudi, da pomaga predvsem vam, stavkarjem. Pozivamo vas, da odgovorite pisмено v teku dveh tednov na naslov podpisane. V prilogi katere izmed pomožnih organizacij bomo prejeli največ pismen do 15. jan., 1928, na tisto bomo pošiljali prispevke Slovenskega soc. kluba v Detroitu.

Prosimo hiter odgovor. Vsa kemu, ki bi pisal, bodo poštni stroški povrnjeni v znakmah. Pisma morajo biti le od premogarjev, ki so na stavki. Pišite reshico. Za smljiva pisma bomo iskali podatkov.

Naslov: Andrew Semrov, 138 Beresford, H. P., Detroit, Mich.

Umri v ječi.

Chicago. — Thomas Rafferty, ki je bil aretiran radi pijanosti, je bil v četrtek zjutraj najden mrtev v jetniški celici v poslopju policijske postaje na S. Clark ulici.

Položaj Slovencev na Koroškem v Avstriji

(Izvirno.)

Celovec, v začetku decembra. Po žalostnem plebiscitu 10. oktobra leta 1920. na Koroškem se razmere v tem delu avstrijske republike niso zelo izpremenile. Vse je več ali manj ostalo "po starem," kakor pravijo Slovenci v svobodni Jugoslaviji, kjer lahko vedno slišijo mlo jim govorico.

Da so Slovenci glasovali raje za Avstrijo ni bilo dosti čudno, saj so jim Avstrijci po kulturi, kot po civilizaciji dokaj bližji, kakor pa bratje iz Srbije, Macedonije ali Črne gore. In srbski žandarji so največ zakrivil, da so Slovenci na Koroškem hoteli Avstrijo za svojo matico...

Težko je zbuhati žalostne spomine na tiste nevesele in celo sramotne dni. Slovenci na Koroškem so v teku let spoznali, kaj da so si z nearečnim ali v enem oziru tudi arečnim oziru, ustvarili. Je pač tako: Slovence nima nikdar res svoje domovine. Nima tiste stalnosti, kot jo imajo drugi narodi, nima tudi tiste energije kot drugi narodi. Obsojen je menda na brezdomovinstvo, kot so obsojeni milijoni in milijoni brezdomovincev v "demokracični" meščanski družbi...

Saj Slovenci v Jugoslaviji hodijo v blatu prav isto pot, kakor so ji hodili koroški Slovenci pred sedmimi leti. Saj so danes Slovenci v Jugoslaviji prav na isti poti... Slovenska ljudska stranka kot najmočnejša slovenska politična stranka in dejansko zastopnica slovenskega naroda v Jugoslaviji hodi prav ista pota. Udinja se meščanstvu Srbije, srbskega naroda in se prodaja danes v lastni državi tako, kot se je prodajala v tuji državi, v Avstro-Ogrski, vlenemški kapitalistični stranki.

V marsikaterem oziru in priznati se mora, da v mnogih ozirih, je položaj Slovencev v Avstriji boljši, kakor pa je položaj slovenskega naroda v lastni južnoslovenski državi, v Jugoslaviji. V političnem oziru slovenski narod v Avstriji res ne pomeni mnogo, to pa zato ne, ker ni mnogoštevilčen, ker ne prebiva v pokrajinah, ki bi bile teritorialno jako velike. Avstrijsko meščanstvo tudi nima interesa zapostavljati tudi v političnem oziru male ostanke slovenskega naroda v Avstriji in za to tudi od te strani ni terorja, ni nasilja.

Tudi v gospodarskem oziru je približno ista slika. Kapitalist je kapitalist, pa naj si bo to Slovenec, Nemec, Jud ali kdor koli. On in profit sta neločljiva dela, oba ne moreta obstojati, ako ni pogojev, in ako so pogoji, tedaj sta v svojem okoliščju aktivna, kar moremo od njiju pričakovati. Ne poznata ne sorodnika, ne prijatelja, ne znanca, ne naroda: Izsasavata in izkoriščata ljudstvo.

Tako je v Avstriji, na Koroškem, tako je v Jugoslaviji in tako je tudi v Zedinjenih državah. In tako bo, dokler delavci in kmetje ne bodo spoznali, da je to za to tako, ker delavci in kmetje tako hočejo.

Gospodarski položaj slovenskega ljudstva v Koročanu je odvisen od splošnega gospodarskega položaja avstrijskega prebivalstva. Nemec kot Slovenec v Avstriji ne tvori v tem oziru razlike.

Vendar, in povdariti je to treba, avstrijski kot slovenski delavec sta boljše plačana za svoje delo, kakor pa slovenski delavec v Jugoslaviji. V Avstriji so boljši delovni pogoji kot v Jugoslaviji, so boljše socialne institucije, kakor v Jugoslaviji in tudi socialna zakonodaja se boljše izvaja, kakor pa v svobodni jugoslovenski državi. V Avstriji je namreč močna delavska stranka, avstrijska socialna demokracična stranka, okoli katere se tudi zbirajo vsi zavedni slovenski delavci na Koroškem.

V kulturnem oziru Slovenci na Koroškem niso povsem svobodni. Povsod je le nemščina, in le nemščina. Slovensčine je jako malo. Vendar pa se koroški Slovencem godi dosti bolje, kakor Slovincem v Italiji, ki ječe pod fašizmom in vojaško

OPAZOVANJA

Obroč zlobnosti.

"God's country" se spet razburja do mozga. Najboljši časopis v deželi stoji na prstih, bujijo oči in migajo z ušesi. Hickmanov zločin v Los Angelesu je senzacija dneva. Niti božični "spirit" ni ni skali. Hickmanova slika je že izšla v vseh mogočih pozah in potezah in morilčeva "izpoved" je vsak dan nanovo ampirana za "suckerje." Drugi umori, ki redno tečejo mimo, so samo v naslednjem krščanskem listu v Puritaniki.

Hickman je že toliko razkričan, da se iz kupa o njem nabrane notoričnosti razberejo sledenja dejstva: Fant je 19 let star. Iskal je iz krščanske družine in nedeljske šole. Pred petimi leti je sanjal, da bo dušni pastir. Njegov oče je normalen človek in priden železničar; njegova mati pa je versko fanatična ženska, ki je že parkrat zablodila na rob zlobnosti. Dvakrat se je hoteli usmrtiti v hipu zmešanosti. Fant je bil že zaprt radi manjših prestopkov. Svojo zadnjo službo v banki je izgubil, ko je ponarejal čke. Njegova "izpoved" se glasi, da je ugrabil Parkerjevo deklico iz razloga, da dobi \$1500 odkupnine, da bo imel denar za učelišče. Sprva ni nameraval umoriti deklice, a ko se je zbal, da ga otrok izda s krikom v njegovem stanovanju, jo je zadavil.

Kdorkoli presoja trezno, mora spoznati, da je fant napol blazen kakor je njegova mati. Takih polovičnih idijotov kar mrgoli v Ameriki in po vsem svetu. Ampak ljubeznjivi sistem "pravice" je tak, da se nihče ne zmeni za idijote, dokler ne izvrše blaznega čina. Takrat zagrm, kakor da se podira svet; takrat dežuje zlato. Ko je Hickman pobegnil, so brž razpisali \$100.000 za njegovo ujetje. Za take nagrade je dovolj denarja. Policisti in civilisti so se kar tepli za mastno nagrado. Najmanj ducat mladih ljudi je bilo v nevarnosti aretacije in celo linčanja, ker so slučajno podobni morilcu. Pohlepni gonjači so vsega zmogli. Neka banka v Texasu je razpisala \$5000 za vsakega ubitega bančnega roparja in "niti centa za živga." Rezultat? Neki idijot je ustrelil dva revna Mehikance, ki sta bila popolnoma nedolžna, naka je tiral nagrado. Dveh razcapanih Mehikancev itak ni škoda...

Tak je sistem "pravice." Država nima denarja za pošteno vzgajanje ljudi in za ozdravljenje idijotov — ima pa stotisočake in milijone za lov na idijote in barbaran procesiranje in eksekutiranje idijotov. Družba vzgaja idijote na debelo, idijoti počenjajo zločinska dejanja in družba se zverinsko maščuje nad idijoti. Tako gre v neprestanem kolobarju, in tako pojde toliko časa, dokler ne pade idijotski sistem.

diktaturo in s katerimi se potopa tako, kakor, da bi bili premaganci.

Na Koroškem namreč sedaj uvajajo tako zvano kulturno avtonomijo, potom katere dobivajo pravico, da imajo svoje nacionalne slovenske šole za šolobno vedno deo. Kulturna avtonomija je zelo široko grudna, tako da je Slovenec na Koroškem mogoče razvijati vso svojo nacionalno delavnost. Slovensko ljudstvo najbrž ni nezadovoljno, če se nahaja na Koroškem in pod Avstrijo. To namreč dokazuje tudi volitve v avstrijske deželne zbornice ali v druge institucije. Izrazito slovenskih glasov je vedno manj, to pa ne zato, ker se morda vrši nad njimi kak nacionalen pritisk Nemcev, nego za to, ker vedo, da so v mnogih ozirih pod Avstrijo bolj zaščiteni, kakor pa bi bili pod Jugoslavijo, ali kakor so Slovenci v Jugoslaviji.

Prilagodili so se razmeram kakršen so. Saj so se privadili tudi Slovenci v Jugoslaviji. Kastastrofe pa lahko še enkrat pridejo in tedaj bodo mogoče tudi Slovenci tam in tu drugače odločevali o svoji usodi, kakor so po prevratu 1. 1918.

—af.

NABOČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Vesti iz Jugoslavije

KONFERENCA O KOMERCIALIZACIJI DRŽAVNIH ŽELEZNIC V JUGOSLAVIJI.

(Izvirno.)

Beograd, 5. decembra.

O komercijalizaciji državnih železnica smo že v nekaterih član-kih nekoliko več razpravljali, zato mislimo, da nam še enkrat ni treba posebej o tem aktualnem gospodarskem vprašanju kaj več govoriti. Danes o tem pri-ri sklopa gospodarski krogi, ki se sestali v ta namen v Beogradu, da dajo svoje mnenje o komercijalizaciji železnice.

Potek cele konference ni kar preveč pristran, ker o komercijalizaciji niso navdušeni vsi gospodarski krogi, to pa seveda tega, ker nekateri gospo-darski kot politični krogi misli-jo, da bodo v celoti zadevi zapo-sajeni.

Za komercijalizacijo se posebej zavzema sedanja klero-rad-ikalna vlada s prometnim mini-sterom generalom Milosavljevi-čem na čelu. Prometni minister Milosavljevič namreč stoji na ališcu, da sta reorganizacija in komercijalizacija državnih želez-nic v Jugoslaviji nujno potrebni tudi velikega pomena za dr-žavo. Dejal je:

"Železnice so še vedno in bodo za dogledno dobo najvažnejše prometno sredstvo. Za to jih je treba prilagoditi potrebam nove-ga časa. Dosedanji birokratski sistem pri železnicah je postal nemogoč, ker je predrag, prepo-ten in ubija podjetnost onih, ki so v upravi zaposleni. Treba je zato, da se železnica upravlja neodvisni in napravi pristopna roki publiki. Ozdravljenje na-šle železnice uprave leži pred-om v izločitvi železnice iz sploš-ne državne uprave ter v osno-vo posebnega avtonomnega podjetja, ki pa bi še nadalje-alo popolnoma državna last."

Načrt te uredbe je nasled-ji: Osnuje naj se samostojno državno podjetje pod imenom državne železnice kraljevine S. Podjetje bo imelo svoj sedež v Beogradu in se bo upra-vo strogo po trgovskih načel-ih. Svoje dohodke mora pokri-iti s lastnimi dohodki, pri tem mora voditi brigo o interesih narodnega gospodarstva. Pod-jetje prevzema vse pravice in veznosti do sedanje železnice prave. V slučaju potrebe mo-že skleniti kratko ročna posoji-ja. In sicer do 50 milijonov di-narjev, preko te vsote pa je po-robno odobrenje prometnega ministra.

Podjetje ima dolžnost vršiti promet, varno, točno in v redu, vna sredstva mora vzdrževati in izpopolnjevati iz svojih sred-stev. Za gradbo novih prog je potrebno odobrenje prometnega ministra. Prevoz poštinih po-lik in drugih prometnih uslov se vrši vzajemno in sporaz-umno na podlagi reciprocitete. Prevoz vojakov in vojaških po-lijatov pa po nižani tarifi. Pod-jetje bo oproščeno vseh dr-žavnih in samoupravnih davkov, sklad in taks. Računovodstvo podjetja se mora po trgovskih načelih tako urediti, da bo ved-elo lahko točno ugotoviti njego-vo finančno stanje. Proračun, ki sestavlja za koledarsko leto, ne pride v splošni državni proračun. Vlada vrši nadzor-vo nad celokupnim delom pod-jetja potom prometnega mini-sterstva. Predhodna viza glav-ne kontrole pri odobrevanju kre-ativ ne bo potrebna.

Ministrstvo prometa si v inte-ru narodnega gospodarstva pridruže kontrolo nad tarifno politiko. Ako podjetje zaradi kritičnosti svojih izdatkov pred-aga prometnemu ministrstvu po-kanje kakke tarife, mora mini-sterstvo najkasneje v 45 dneh odločiti ali pa odkloniti ta pred-log.

Tudi glede sprememb vozne reda mora biti prometno mi-nistarstvo vedno obveščeno že vnaprej. Upravo podjetja državnih železnice tvori: Upravni odbor, generalni direktor in oblatni di-ktorji. Za člane upravnega odbora predlagajo prometnemu ministrstvu po tri kandidate: dva gospodarski svet univerze v

Beogradu, Zagrebu in v Ljub-lijani, trgovske zbornice, indu-strijska zveza, zveza kmetijskih združenj, združenje inženjerjev in združenje pravnikov. Člani u-pravnega odbora ne morejo biti aktivni ministri, poslanci in ak-tivni državni uradniki. Ta u-redba stoji v veljavo, ko bo ob-javljena v "Službenih novinah."

To je v vsem načrt jugoslo-valske vlade glede komerciali-zacije državnih železnice. Ten-denca tega načrta je jasna in ni-veba, da bi o njej se več govo-ri, saj pove vse načrt o tej ko-mercijalizaciji dovolj jasno za kaj-čejo biti večji Amerikanci kot 100% Amerikanci...

Opozicijski krogi v Jugos-laviji so delno proti tej uredbi, to pa ne radi tega, ker je reak-cionarna, temveč predvsem le-ved tega, ker so opozicijski. Čeprav govore na konferenci v Beogradu tudi železniški veščaki, ki gotovo prav dobro vedo, ali-je komercijalizacija železnice v Jugoslaviji potrebna ali ne, in se izjavljajo proti komercijalizaciji, gotovo je, da bo ta načrt obvel-jal in se bo morda samo radi "lepšega" tu ali v tem pasušu nekaj korigiralo v korist opozi-cije.

Komercijalizacija pa se bo na-vasak način izvedla. To hočejo radikalni in oni del političnih kro-gov, ki misli, da je na račun de-lavskega razreda treba uvesti v Jugoslaviji štednja in ozdraviti gospodarsko krizo.

Pobožna devica je okradla sv. Miklavža. Metlika, 6. decembra. Kakor običajno, je tudi letos pri-redila naša šola skupno s Kolom jugoslovanskih sester Miklavžev večer z namenom, da sv. Miklavž obdari revno in pridno deco. I-stočasno pa se je vršilo v farni cerkvi tridnevno čedenje Mari-je Device in je bilo videti trume žena in deklic, ki so prihajale ves dan v cerkev k spovedi.

V. šoli je bil napovedan prihod Miklavža ob 5:30. Radovedne de-vice so tudi čakale, da bi videle sv. Miklavža. Kolašice so shra-nile darove v shrambi učil v drugem nadstropju, ter so pri-čele ob 17. znašati zavojčke na šolski oder, ki je v pritličju. Med-tem pa je gđ. Lina Fröhlichova prinesla še eno darilo ter napro-sila g. Albino Mozinovo, učitel-ja, da ji napiše ime obdaro-va. Odšli sta v sosednji 5. razred, kjer se je Mozinova veda-la za kateder. A glej spaka! Pod katedrom butne z nogo v nekaj nenavadnega. Ali je pes? Ali ka-ko darilo? Ne! Prikaže se dvoje škakljevih oči znane pobožne de-vice Mice iz Gabrova.

— Oho, Micka? Kaj pa počneš tukaj pod katedrom?

— Bila sem v cerkvi pri spo-vedi, jutri bom šla pa k obhajilu, pa spotoma čakam na sv. Mi-klavža.

— Pa zakaj ne čakaš spodaj v pritličju?

— Bala sem se...

— Pojdi, pojdi!

Micka žvigne iz sobe, toda ne doli v pritličje, ampak kar v so-sednje stranišče. To je postalo sumljivo, saj so Kolašice itak pogrešale nekaj Miklavževih da-ri. Ena izmed gospodičen je Mi-co počakal pred straniščem, druga pa skočila po učitelja in upravitelja. Napravili so v raz-vedu preiskavo in izsledili več u-kradenih reči, namenjeni revni deci. Pa Micka je bila še izbire-na! Iz zavrtkov je pobrala samo koristnejše stvari: obleko, sraj-ke, nogavice, copatke itd. Posla-li so potem po orožnike, ki so Micko iz Gabrova tudi spoznali in odvedli s seboj. Pa so rekli, da bo šla še enkrat k spovedi, ampak tokrat k sodniku, ki ji bo naložil obžutnjejsko pokoro, da se bo naučila spoštovati tujo last-nino, tudi tisto, ki jo sv. Miklavž nameni revni šolski deci.

Tragična smrt starke. V Slam-ni vasi pri Metliki je 5. dec. u-mrla tragična smrti 70letna starica Ana Stefančič. Utonila je v vaškem kalu. Pokojna je odšla zjutraj k vaškemu kalu prab-pilo. Starica je bila že itak slabot-na, pa se ji je pri pranju, kar je za njeno leta pretežavno, zvrte-lo in se je zgrudila v kal. Pri padcu je bržkone z glavo udarila

na kamen in padla nezavestna v vodo. Ker je bila pri kalu sama in ni dolgo časa prišel nihče k vodi, je starica utonila. Končno so jo našli, a vsi poskusi, da bi jo obudili k življenju, so ostali brezuspešni.

Novi Sad, 7. dec. 1927. Tu-kajšnja občina, ki je znana kot "srpske Atene" v srpski knji-ževnosti, je dobila te dni ponud-bo od newyorške firme Bratje Fox za posojilo treh milijonov dolarjev. Newyorška banka po-nuja jugoslovanski mestni obči-ni Novi Sad posojilo tega zneska pod ugodnimi pogoji na 25 let. Obrestna mera 8%. Posojilo bi mesto porabilo v investicijske namene. — Ameriški bankirji res vse drugače cenijo Jugosla-vijo kot — mnogi ljudje, ki ho-čejo biti večji Amerikanci kot 100% Amerikanci...

IZ PRIMORJA

Goriški prefekt pleni sloven-sko pratiko. — Gorica, 7. dec. — Tukajšnji prefekt je pustil dan-es zapleniti vse iztisne goriške pratike za leto 1928, ki je bila pravkar natisnjena v skoro 6000 izvodih.

Roparskega napada sta bila obdolžena 17-letni Ferdinand Marinič in 19-letni Josip Čadež iz Kojakeva v Brdih. Pri raz-pravi sta oba odločno tajila na-pad. 81-letni Mohor Vuks je pripovedoval, kako sta vdrila po-noč v njegovo stanovanje dva mlada človeka, eden ga je prijel za vrat in ga opraskal po obra-zu. Odneala sta mu samo po-ročni prstan. Vuga je bil nekaj dni poprej dvignil na goriškem Montu posojilo in tako so v va-si vedeli, da ima denar. Oba sta tajila tudi tatvino pri Rudolfu Starcu, radi katere sta bila tudi obtožena. Sodišče je verjelo največ priči Karlu Jakoniču, katerega je Čadež baje silil, da naj gre z njim in Mariničem k staremu Vugi. Obtožena sta se upirala in zatrjevala, da Jakoni-č ne govori resnice. Marinič je iz znane stare ugledne in pre-možne rodbine v Kojakem. Ob-sojena sta Čadež na dve leti, se-dem mesecev in tri dni zapor, Marinič pa na eno leto, šest mesecev in 20 dni zapor.

Pregledovanje volilnih imeni-kov je ustavljeno, ker dobi rim-ska zbornica posebno fašistično podlago. Prefekti opozarjajo občinske načelnike, da odpade vsakoletno popraviljanje volilnih imenikov.

Balila. Goriški prefekt je pozval vse občine, da pristopijo kot dosmrtni člani s tisoč lira-mi k mladinski fašistični orga-nizaciji Balila.

Na Oslavju se je imela vršiti velika vojaška slavnost ob 12. obletnici zavzetja tega kraja, ali poveljnik milanskega armadne-ga zbora je ustavil to namerava-novo slovesnost. Tudi druge slične obletnice se ne bodo več proslavljale tako, kot dosedaj.

Koliko je revežev v deželi, bi rada vedela goriška prefektura. Občinski načelniki morajo izpol-niti poslano jim vpraševalno po-lo o revežih do konca leta. Ta-krat naj presodijo na goriški prefekturi, koliko jih ima na ve-sti fašistični režim.

Mnogo učiteljev je bilo odpu-ščenih na podlagi pritožb, ki so došle v Rim s strani raznih oseb. Pred kratkim se je mudil v Go-rici odposlanec naučnega mini-sterstva, da se prepriča, ali so pritožbe utemeljene ali ne. Pri-šel je do spoznanja, da so poro-čila raznih konfidentov brez podlage. Vendar ostane pri vseh dosedanjih odpustnih od-lokih, samo za bodoče hočejo bi-ti v Rimu bolj previdni, da se ne bodo dogajale več take krivice!

Pokrajinski gospodarski svet v Juljski Krajini prevzamejo te dni funkcije trgovskih zbornic. Predsedniki so prefekti, torej regniskoli, na podpredsedniška mesta pridejo domači Italijani in sicer v Trstu dr. Guido Segre, v Gorici A. Orzan.

V Volčjadrugi so pri otvoritvi italijanskega otroškega vrta hoteli običajno šolske otroke v ba-lile. Otroci iz Renč so se pro-tivili, učitelji pa so nato pokli-cali drugega za drugim v šolsko sobo in so jim tam s silo stlačili v črne srajce.

ZDRAVSTVO

Smrkavost.

Smrkavost je po posebnih bakterijah, prvotno pri konjih in oslih pojavljajoča se, povzro-čena nalezljiva bolezen, ki je pre-nosljiva na človeka in vzemši govedo, na vse ostale domače ži-vali. Značilne za bolezen so zrn-kaste, kot drob velike, do veli-kosti graha naraščajoče grčice, ki razpadajo ko so se razgnile, se včasih, če si stoji blizu spaja-jo in puščajo smrdeče, špeltate razjede. Grčice so sivkasto-bele ali rumenkasto sive barve in stoji obkrožene z rdečim svet-kom na razvneti nabrekli podla-gi. Včasih pa so te nabrekle brez grčic in jako podobne in-filtratom zbog šena in flegmo-niznim zateklam.

Dočim se grčice ali mozolji (pustule) pri konjih v prvi vr-sti pojavljajo na smrku, v nosu in grlu, oboli največ ljudi na ob-razu, posebno na vezenici oči, na nozdrvih, krog ust in na lilih. Ker se da okužiti celo neokraje-na koža, odnosno v njej nahaja-joče se žile, če se vanje zadrg-ne gnoj ali bacilarna prigojke, je umevno, da je infekcija po raz-pokah, odrgninah in drugih ne-znatnih ranicah na koži tem laž-ja. Prav tako umevno je pa tudi, da najprej nalezijo bolezen ljudje tistih poklicev, ki imajo opraviti s konji, torej n. pr. konjski hlapci, vojniki, konjen-ki, zdravniki za živino, kovači itd.

Bolezen poteka akutno ali kronično. Akutna smrkavost se mnogokrat v bistvu malo loči od težkega legarja in krvnih za-strupljenj, odnosno raznih bak-terijemij. Včasih se pojavlja tu-di kot hud akuten revmatizem. Pogosto se prične z občutkom težkega obolenja in bolečin in tr-ganja v mesu in sklepih, v udih in hrčtu. Pojavi se visoka, mpo-gokrat z mrzlico združena tem-perature in na mestu infekcije ugleddamo zlobozne mozolje, ki hitro razpadajo. Krvni obtok za-naša potem bolezenske kalli iz krajev prvotnega okuženja v druge organe, v miškulaturo, v pljuča, v vrčnice, ledvice itd. Smrt nastopi včasih že po par dneh, včasih se pa zavleče tudi po nekaj tednov. Dejč časa kot bolezen trpi, to se pravi, da po-staja kronična, tem boljšo pro-gnozo daje. Dočim je v akutno potekajočih primerih smrt ved-no neizogibna, znaša mortalite-ta smrkavosti, ki se zavleče nad mesece, samo kakih 50%.

O zanesljivem zdravljenju ko-ličkej dozorev infekcije, ni mo-góče govoriti. Preden se pokaže-jo značilne pustule in se mikro-skopnim potom dožene značaj infekcije, je mnogokrat diagno-za nemogoča. Ko je napravljena, je pogosto že čas zamujen za u-činkovito poseganje v divjačoj bolezenski proces. Seveda je treba mogoče takoj čim globlje mogoče z okolico vred, če možno, izrezati, izžgati in vničiti na me-stu ves infiltrat. Da tega mogo-čkrat v polni meri ni mogoče izvesti, je umevno. Tudi je krv-ni obtok neredkokrat tedaj že zanesel kali iz mesta okuženja v druge organe, odkoder prete no-va obolenja.

Iz bacilov smrkavosti so izo-lirali otrove in s njimi poskušali imunizirati živali, pridobivati se-rum, protistrupe iz njega in po-dobno — vse to še vedno s prav različenim uspehom. Končno se teh stvari tudi ni forciralo, ker je smrkavost v kulturnih de-želah ob urejenih veterinaro-sa-nitetnih odnosajih vendarle glo-đe nevarnosti infekcijske bole-zen drugega ali celo tretjega re-da. Primeri smrkavosti pri člove-ku so skoro vedno sporadični in omejeni na navedene poklice.

Poleg že opisanih kirurških zas-tavkov pa ležimo smrkavost po načelih običajnih za lečenje septičnih obolenj. Predvsem bo-mo akuali vsako na novo iz-bruhlo dostopno ognjišče uničiti z nožem in razbeljenim železom. Pazili bomo, da ohranimo bolni-ke čim bolj pri močeh. Pravda-sno poskrbimo, da pridemo oma-gajočemu sreč s primernimi sredstvi na pomoč. Vročino po-bijamo, ker postaja radi svoje višine nevarna in ne zamudimo razkužiti telesa s salicilom in podobnimi preparati. Kakor pri drugih infekcijah, bi tudi tukaj

RAZNE VESTI

SUHAŠKA AGENTA OBTOŽENA GRAFTA.

Chicago. — Feodor Kuhn in Eugene Blackburn, suhaška a-genta, sta obtožena grafta in iz-siljevanja. Agenti sta pred par meseci vstopila v prostore Charles A. Landererja v Niles Centru in naročila žganja. Ko jim je bila želja ustrežena, sta povedala lastniku, da sta v zvezni službi in zagrozila Landererju z areta-cijo, ako jima takoj ne izroči \$300. Denar sta seveda pridri-la zase. Vsa je sedaj pod var-šino \$2,500.

Skrben samomorilec.

Chicago. — Iz previdnosti, da ne zaduši s plinom 7 drugih čla-nov njegove družine, je šel Wal-ter Leverenz, 4020 N. Kilpatrick ave., iz svoje hiše na dvori-šče, se zavil v plahete in si dal v usta plinsko cev, katero je nape-ljal iz kleti.

Mrtvega je našel njegov 20-letni sin.

Policija je mnenja, da je bil vzrok samomora preprič, ki ga je imel s svojo ženo radi nakupa božičnih daril.

Opojne pišče izšli v kanal.

Chicago. — Zaloga opojnih pi-jač, ki je bila zaplenjena v zad-njih devetih mesecih in shranje-va v mestni hiši, je bila v četr-tek izlita v odvodni kanal. Zalo-ga je vsebovala 3,000 galon al-kohola, 1,000 galon žganja, nad-tisoč galon vina in veliko količi-no piva. Pišča je bila vredna po "butlegarskih cenah" nad \$50,000.

Slava na hrbtu zločina!

Los Angeles, Cal. — Tom Gur-dane in Buck Liebalen, policista iz Oregona, ki sta ujela Hick-mana, morilca Parkerjeve de-lice, sta že dobila službo v vau-devillkem teatru. Kazala se bosta kot "junaka" akoci osmi dni proti dobri plači.

Strupeno žganje je umorilo 11 oseb.

Winnipeg, Kanada, 30. dec. — Včeraj je umrlo v tukajšnji bol-nici 11 oseb, ki so pile strupene likerje na neki partiji v kitaj-skem delu mesta. Vseled teh slu-čajev so oblasti uvedle preiska-vo.

Silen vihar v Italiji.

Rim, 30. dec. — Vihar ciklon-ske proporcije je včeraj divjal po Italiji in Jadranskem morju, ki je metalo ogromne valove na suho. Valovi so poplavlili ceste v Neaplu in Benetkah, kjer je bil trg sv. Marka letos že drugi poplavljen.

Zameti in voda v Angliji.

London, 30. dec. — Voda vseled tajajočega se snega je zalila mnoge kraje v Angliji, v hribih pa še leže silni zameti snega od zadnjega tedna, da prebivalci ne morejo nikamor. Aeroplani do-našajo živila prizadetim ljudem.

Ubil se je, ko je padel po stop-nicah.

Chicago. — Fred Barstcher, star 69 let, se je v četrtek ubil, ko je padel z vrha stopnic na svojem domu, 1443 S. Paulina st.

Seja Slov. izob. doma.

Bradock, Pa. — Pozor, delničarji in člani Slovenskega izobraževalnega doma: Kar nismo imeli še dolgo, no-bene seje, vas vabim in prosim, da se vsi udeležite seje dne 2. januarja ob 7. uri zvečer v domu. Imamo več važnih stvari rešiti, ki se tičejo tudi novega odbora in urada za prihodnje leto. Kdor se ne udeleži, bo kazo-van 50 centov na obrestih.

Pozdrav vsem čitateljem Prosvete, listu pa obilo novih naročnikov! — Martin Kerpas, predsednik.

priloročali, zlasti dokler je čas, poseči po infekcijah omnadina in silnih preparatov. Za rekons-valescence je končno treba skr-beti, da se dvignejo izžrpane mo-či z dobro hrano in nego ter s primernimi ponizujočimi zdravi-li. — Da je treba seveda storiti vse, da se osebe, ki imajo opa-viti z bolnikom, same ne okužijo in da boleznim drugim ne zaneso, se razume samo ob sebi.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Incorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2877-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik Vincent Calahar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 183, Johnston, Pa.; gl. tajnik Blas Novak; tajnik bolnišniškega oddelka Lovrene Gradick; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Jole Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6239 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBOR:

Frank Somrak, predsednik, 994 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alach, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 3637 E. Ridge-way Ave., Chicago, Ill.

FOROTNI ODBOR:

John Gorbek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trélek, Box 22, Streban, Pa.; Tony Shragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podbel, Box 51, Park Hill, Pa.; Anton Sulan, Box 164, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODBOR:

OSREDNJE OKROŽJE: Lovrene Gradick, 2877-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Joseph Zorba, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1189 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

SEPADNO OKROŽJE: Jacob Balah, R. F. D. 5, Box 58, Pittsburg, Kans., in Jugoslaviji: Frank Klna, Box 955, Chisholm, Minn., in sev. zap.: John Gorbek, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Balja, predsednik, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medro-lek, 6499 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hrazat, 555 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Zdržitveni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 2892 Augusta St., Chicago, Ill.; John Otip, 3436 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gorbek, 3556 So. Broadway, Denver, Colo.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odbori, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tako:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika, se navedo: Pred-sedniku S. N. P. J., 2877-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPORNE SE NAVEŠTO: Bolniški taj-nik S. N. P. J., 2877-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate vobse se navedo: Tajniku S. N. P. J., 2877-59 So. Law-dale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V SVETI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na-navedi: Blagajniku S. N. P. J., 2877-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priitiche glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Balja, predsednik nadzornega odbora, nigar naslov je sporal.

Vsi priitvi na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Gorbek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nenanila, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2877-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Arkadij Avertenko:

Zakaj je toliko speku-lantov?

Na samotnem obrežju, pod vi-soko skalo, so sedeli trije ljudje; ozirali so se na vse strani, po-tem je dejal najstarejši:

"V imenu zločinatva otvar-jam današnje sejo. Mi, stalni gostj jetnišnice, častni člani ta-tinske zveze, smo se zbrali, da osnujemo družbo z o. z. za vrät-vev tatvin in lopovščin. Ali pa ste se od zadnjega našega se-stanka odločili za pošteno živ-ljenje?"

"Kaj vendar misliš!" sta oči-tajoče vzkliknula oba tovariša. "Bila sva lopova in umrla bode-va kot lopova!"

"Dobro mi dene, da imam tako značajne lopove!" je dejal predsednik z gotovim zadošče-njem.

"Posebno, če ima predsedstvo tak lopov, kakov si ti..."

"Gospoda! Nismo se zbrali, da se obispamo med seboj s po-kloni. Predimo k stvari! Kaj mi predlagata?"

Tedaj je vstal manjši lopov in rekel:

"Vem, da se zdaj kar trgajo za surovo maslo na trgu. Kaj če bi ponarejali surovo maslo?"

"Kako bi ga ponarejali?"

"Z margarino, rmeno, barvo in lojem."

Predsednik se je smehljaj.

"Kaj je mojemu cenjenemu tovarišu znano, da sta loj in barva zdaj dražja od masla?"

"V tem slučaju umaknem moj predlog."

Tedaj je vstal drugi:

"Tovariša! Poznam podjetje, tam je v železni omari deset mi-lionov..."

"In kako bomo odprli omaro?"

"No, kakor zmirom: kislina, aceten, elektrika, avtomatični vijaki."

"In kje naj vzamemo te pri-prave?"

"Prej smo kupovali vse v Londonu..."

modri, enobarvni, potem ržba ni kompletirana in tretjič..."

"Kaj potrebujemo v ta na-men?"

"Plodčo za graviranje, kislino, barvo, papir in atikalnico za tisk!"

A. Ch.

JUNAK

Pretekli ponedeljek, ko sva prispela v Botrel-sur-Mer, sem dejal svoji ženi: "Luci, važne opravke imam, če hočeš, lahko greš ta čas na koncert v kazino. Takoj pridem za teboj."

Čez dobro uro, ko sem Luci našel, sem opazil v njeni bližini plavalnega možica, ki jo je kar požiral z očmi.

Minilo je nekaj dni. Vedno, kadar sem pustil Luci samo, pa naj bo na obali, v hotelu ali na koncertu, sem našel pol ali četrt ure po odhodu v bližini onega plavalnega možica, ki jo je kar požiral z očmi.

Ali ste bili kdaj ljubosumni? Da? Torej veste, kam lahko privede ta občutek celo najhladnokrvnejšega, najdostojnejšega človeka. Da, najdostojnejšega — kajti zadeva se tiče mene.

Torej čujte, kam me je privela ljubosumnost.

V soboto zjutraj sem vstal nalašč prej in odšel na izprehod po moraki obali. Hodil sem previdno tik ob morju po strmi obali boječ se, da ne zdrsnem po ostrem kamenju globoko dol v morje. Mislim sem si: Gorje onemu, ki bi padel tu v morje, ker bi ne mogel splezati nazaj. Kar sem zagledal pred seboj nekoga, ki je sedel na skali zatopljen v svoje misli. Ko sem se

mu približal, sem spoznal v njem plavalnega možica, nadležnega oboževalca moje boljše polovice.

Ne morem popaati, kaj se je zgodilo tisti hip v mojem srcu. Komaj je minilo trideset sekund, že sem plaval k možicu, ga dvignil kakor vrečo otrobov in tresel v morje.

Ali ste že izvršili kak zločin. Ne? Torej ne veste, kaj se prvi umoriti človeka. Ah! Ure, ki sem jih preživel od trenutka, ko sem tresel vsiljivega kavalirja v morje in se vrnil v hotel, so bile grozne. Z zobmi sem škopletal, noge in roke so se mi tresle. Niti besedice nisem mogel spraviti iz sebe. V ušesih mi je neprestano šumelo: morilec, morilec!

A kaj žele ponoči! Cim sem zadremal, so me morile grozne sanje in ves prestrašen sem se takoj zopet prebudit. Zdaj sem videl plavalnega možica v trebuhu morskega soma, kjer se alromak duši in zaman napenja vse sile, da uide poštasti, zdaj zopet se mi je zdelo, da ga vidim na dnu morja, med nešteti ostudnimi sipami, ki pišejo sok njegovega telesa. Take grozne prizore sem videl vso noč.

Znano je, da vleče neka tajna sila vsakega zločinca na kraj zločina. Tako je bilo tudi z menoj. Po prečuti grozni noči sem

izpil skodelico čokolade in že sem bil namenjen na obalo, tja, kjer sem tresel nearečno žrtve v morje, ko je prišel mimo prodajalec novin in mi zatulil na uho: Journal, posebna izdaja. Rokavski zaliv preplaval!

Mehančno sem kupil novine in jih hotel spraviti v žep, ko sem naenkrat zagledal fotografijo, ki me je zdrnila iz zamišljenosti. Saj to je vendar oni plavalni možič, ki sem ga iz ljubosumnosti vrget v morje!

V glavo mi je šinila strašna misel, da so morda našli njegovo truplo in da policija zdaj preiskuje, ali gre za umor ali samomor. Šlo bi mi lahko za kožo in zato so me podrobnosti zelo zanimale. Razgrnil sem pred seboj posebno izdajo "Journala" in hlastno prečital besedilo pod sliko, glaseče se:

Rokavski zaliv preplaval! Ta presenetljiv uspeh je dosegel mlad mož po imenu Peter Fjord, znan iz lanske plavalne tekme Pariz-Suresse. Fjord je bil do slej širši javnosti neznan, zdaj je pa postal junak dneva. Pripominjamo, da je ostal kljub slavi skromen, kajti nihče ni vedel, da namerava preplavati Rokavski zaliv. O startu ni nikogar obvestil. Peter Fjord je izjavil angleškimi ribičem, ki so ga prvi opazili, da je zapustil Botrel-sur-Mer pred dobrimi tremi urami.

Dalje nisem čital. Obedel sem kakor pribit na terasi in zrl nemo pred se.

Naenkrat je smuknila mimo mene mlada žena v potovalni obleki. V desnici je držala kovčec, v levici pa posebno izdajo "Journala". Pomel sem si oči, misleč, da sanjam. Pa se nisem motil — bila je Luci, moja žena. Planil sem za njo.

— Kam pa tako hitiš, Luci? Zdelo se mi je, da srečanja z menoj ni nič kaj vesela.

— Kam hitim? — Da!

Prebledela je, nato je zardela in zaplakala.

— Ti niti opazil nisi, dragec. Od kar sva prišla v Botrel-sur-Mer, je neki plavalni mladenič neprestano lažil za menoj. Do današnjega dne se nisem zmedla zanj, prisegam ti, da mi sploh ni bil všeč. Toda včeraj — dragi Peter — da, tako mu je ime, — včeraj je postal Peter Fjord velik junak. Kar izvoli se prepričati iz posebne izdaje "Journala"! In če pomislim, da je tvegal v morskih valovih svoje življenje samo meni na ljubo, da dokazal, kaj vse je pripravljen žrtvovati za me, moram priznati, da njegovo junastvo zasluži odziv. In zato — odpusti, dragi — hitim za njim, kajti junake sem vedno oboževala.

RAZNO

Izdelovanje plina iz lignita. V mariborski pilarni so se vršili zadnje dni zanimivi znanstveni poskusi: Dunajski učitelj, redni profesor tehnične visoke šole dr. Hugo Strache je s svojim asistentom fr. Mikschom preizkusil svoj izum: izdelovanje plina z umetno sušenim lignitom. Učnjakov znanstven izaledek je vzbudil v vseh gospodarskih krogih veliko zanimanje, ker utegne biti epohalnega pomena.

Premogov lignit, ki vsebuje precej vode, se na umeten način posuši, ne da bi se mu pri sušenju vzela njegova struktura. Zaradi tega se more ogrevalna moč umetno posušenega lignita dvigniti od 3000 do 5000 kalorij. Prvi poskusi so ta teoretičen izaledek potrdili.

Doslej se je lignit težko sušil, ker se je pri sušenju docela razpadel. Postopek, ki ga je iznašel prof. Fleissner, onemogoča razpadanje tega premoga. Lahko se osuše veliki koši, ki edini pridejo v poštev za izdelovanje premoga.

Po novi metodi se bo lahko izkoriščal v pilnarnah premog, ki doslej ni bil uporaben v te namene. Iznajdba je važna tako za pilnarništvo kakor za premogarstvo.

Vzpodbudljiva anketa. Občinski svet v Draždanah se je hotel prepričati, koliko znanja je ostalo šolarjem eno leto potem, ko so dovršili ljudske šole v Draždanah. V ta namen je razpisal anketo.

Izmed nešteti doposlanih dopisov je komisija preštudirala sto odgovorov, od katerih navajamo nekaj najbolj značilnih:

"Napoleon je prvi obplul ameriški kontinent."

"Kolumb je odkril severni tečaj."

Le 42 odstotkov vprašancev je natančno vedelo, kdo je bil Napoleon, 61 odstotkov pa jih je vedelo, da je bil Friderick Veliki pruski kralj. In kar je najbolj čudno: samo 56 od 100 nedanjih šolarjev je še obdržalo v spominu letnici začetka in konca svetovne vojne...

Tiger molči... Angleški listi vedo povedati, da je dobil Georges Clemenceau od 1. januarja pa do 1. decembra 1927 od sedemnajstih ameriških založnikov poziv, naj napiše in jim prodajo svoje memoare. Trije založniki so mu zanje celo ponujali velikanske vrnote (govore o 25 milijonih frankov), toda "Tiger" se ni dal preprostiti.

"O svetovni vojni", je stereotipno odgovorjal "Oče zmage", kakor je Francija krstila Clemenceauja, "o svetovni vojni je bilo že vse povedano in napisano — vse razen resnice. O sebi pa si želim, da me bo svet obdržal v spominu kot moža, ki je znal molčati."

POZOR, ČEVJARJI!

Na prodaj je zelo dobra 20 let doba čevljarnica opravljena z modernimi električnimi stroji. Dosti dela akosi vse leto. Samo ena čevljarnica v mestu. Ugodna prilika za človeka, ki bi hotel napraviti denar. Več se poišve pri: John Terria, P. O. Box 263, Monon, Ind. — (Adv.)

POSEBNA UGODNOST!

se nudi vsem potnikom pri NORTH GERMAN LLOYD

Potujte v stare domovine in nazaj na najnovnejših in modernih parnikih kot so Columbus-Berlin, Moencheng, Stuttgart, Dresden, itd., kateri so opremljeni z udobnostmi. Izvrstna postrežba.

Znižana cena za izletne listke. Naravna in najbližja pošta v vašo domovino s North German Lloyd.

Posebna znižana cena na teletnici iz Bremena v vse kraje Evrope. Za nadaljnja pojasnila vprašajte pri lokalnem zastopniku ali v glavnem uradu pri

NORTH GERMAN

LLOYD

100 N. La Salle St. Chicago, Ill.

Daje moč živcem in važnim organom

Ostarele osebe molči in ženske, ki so izmušene, ali tudi mladi, ki so bolni, ne morejo in ne smejo, bi morali rabiti Nuga-Tone za par dni in kmalu bi opazili čudovito izboljšanje njih stanja.

V letu 28 let je na milijone oseb našlo odpravo v tem zdravilu. Gno podliti živci, bole nove moči, odprava bolečin, in vsa ta stvarka bi morala rabiti to zdravilo. Če se v letu 28 dni vaše stanje ne izboljša, tedaj vrnite ostalo zdravilo lekararni, ki vam poravnava vaš denar. Vzemite le pristi Nuga-Tone, ponudbo po zavrnitvi. Nuga-Tone, ponudbo po zavrnitvi. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30-27) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo praveč, da vam lista ne ostane. Ako lista ne prejmete, je mogoče vtašljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vtašljen vlad napadnega naslova, pošljite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.50 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člana \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vso leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Ali želite znati pravilno pisati in čitati angleško? Naročite "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Rado Murlik:

HČI GROFA BLAQAJA

(Dalje)

Poparjeni cigani so se takoj obrnili k brodu.

"Dobro, Čirikli!" se je rogaj jamadar Angar svoji ženi, ko sta bila daleč pred drugimi. "Lejte, lejte! Jusuf paša je komaj čakal, da ga oveseliš z Omarjem! Ha! Ubili ali zaklati bomo morali tega otroka!"

"Neumno! Ti ga črtiš? Otroka?"

"Da bi te —! Nal videla? Sonakaj, medved, vsi vlečejo s njim... Cigan sem in ne verjamem v čare, ki jih natvezujemo tepcem. Ali — akoro bi rekel, da je v tej deklci nekaj, nekaj — ne vem, kaj bi rekel. Zatorej —"

"Počakaj! Potrpi do Sarajeva!"

Brodnik se je usmili ciganov in jih oddelkoma prepeljal preko široke in globoke Bosne na levi breg. Po podolgastem polju so se napotili proti Zepčam. Medveda sta vodila zdaj Omar, zdaj Sonakaj; prenočili so na brdu.

Krasnega, skoraj vročega popoldne so dospeli po globokih, mračnih tokovah dopod Vranduk, ključ do gorenje Bosne. Ob ostrem ovinku divje penete se reke so zagledali na visoki planoti turško selo in ozek grad, ki je čepel kakor sokolje gnezdo na skali. Izza nazidnih zobov so preteče moleli stari topovi. Velika jata glasnih kavk je letala nad širokim okroglim stolpom.

Pod trdnjavo jih je došla četa jezdecov. Jarko so se v solčnih žarkih svetile majhne okrogle tarče, sulice in krive sablje. Spredaj je nosil mlad konjenik drog s konjskim repom in s podkviijo, podobno polumesecu; to je kazalo, da se bliža paša.

"Osman paša!" je šepetala Čirikli, ki je bila v Vranduku poizvedela že vse potrebno o grajskih razmerah. "Umaknite se! Na kolena!"

Cigani so poklekli pred mogočnim gospodom, krili roke na prsih, se dotikali s čelom zemlje in poljubljali tla.

Osman paša, poveljnik trdnjave vranduške, je bil petdesetletnik srednje rasti, plečat, mišičnat. Brez napora je krotil nemirnega konja, ki se je bal medveda in se razburjen vzpenjal. V rjavih očeh mu je žarel skoraj še mladeniški ogenj rojenega bojevnik. Izredno močne obrvi, krepko zakrivljeni nos in strogo stisnjena usta so pričala, da je Osman paša odločen, naglovoljen mož. Ob visokem turbanu mu je nihalo čapljino pero, znak generalskega dostojanstva. Tetka sablja ob boku, handžar in turška nožekreca za širokim pasom, vse je bilo okrašeno z dragimi kameni in zlatom.

Plašno in radovedno je obkrožoval Omar bogato oblečenega jezdec in krasno osedlanega konja. Kadar pa se je ozrl na divjeglade turške konjenike paševega spremstva, sta mu zastajala sapa in srce. Čirikli je sunila Angarja s komolcem.

"Cvet hrabrosti, noga šahova!" je izpregovoril jamadar kleče. "Revn! Hlape! te prosijo ponižno, da bi jim dal kaj vbojajme. Allah te oblagodari s svojo milostjo!"

"Lev v boju modrijan v zboru!" je dodala Čirikli, ki se ji je zdelo, da je povedal Angar premo. "Meč pogina zadnji vsakega nasprotnika tvojega! Trava in plevel prerasi prage tvojim sovražnikom in nesnaga se jim usuj na glave! Tvoje junastvo pa se bliskaj kakor jutranji žarki!"

"Dosti, dosti!" je velel paša, ki je pozorno motril modrookega Omarja. "Ta dečko ni val," Govorečemu se je dvigala in spuščala dolga brada po prsih.

"Našli smo ga v gozdu," je odgovorila Čirikli.

"Laž, ciganka! Ukradli ste ga."

"Čirikli govori zmeraj golo resnico."

"Kakor val cigani."

"Ah, kaj vse nam očitajo nerojaki: da vojunimo za Turke, da ubijamo in ropamo; da krademo tuje otroke, jih koljemo in jemo. Ah, nikomur ne skrivimo lasu. Kača mi izpij oči, čarovnica mi razgrizi srce, zemlja izbruhni moje kosti, ako se lažem!"

"Pojdite za mano!" je ukazal paša. "Samo vidva z dečkom!"

Osman paša je bil imel sina, malone tako velikega, kakor je bil Omar; umrl mu je lani. Poleg tega sina je imel dve hčeri; živeli sta s svojo materjo, njegovo prvo ženo, v Carigradu.

Prekanjena Čirikli je takoj uganila, da Omar ugaja paši. Cigana nista šla nič kaj rada v grad; bala sta se ga kakor ječe. Na dvorišču je Osman paša razjahal in oddal svojega konja. Čirikli je ciganom in stopili so v pritlično, skoraj prazno sobo. Ob straneh so bile nizke široke klopi, tla so pokrivala pletenine od ličja. Pri zeleni pači je stala bakrena posoda z vodo.

"Koliko je star?" je vprašal paša ciganke. "Deset let," se je naglo zlagala Čirikli. "Zapustili so ga njegovi neusmiljeni starši daleč daleč v deželi gjaurov. Usmilila sem se na pol sestradanega otroka. Odgojila sem ga v veri prerokovi. Naš Omar zna klanjati kakor pravi Turak."

Sram je bilo Omarja razcapane obleke pred lepo oblečenim pašo. Zardel je in se ljubkejši je bil v svoji zadregi. Čirikli je meškala in nemirno prestopala z noge na nogo.

"Ciganaka vera, pasja vera," se je rogaj Osman paša. "Med gjauri ste kristjani, med nami ste mohamedanci."

"Omar, molj prvo suro iz korana!" je velela ciganaka, kakor ne bi bila silila zaničljivih besedi visokega gospoda.

Dali so dečku vode, da si je umil roke in obraz; potem je molil fatiho, turški očenaš: "V imenu Boga preusmiljenega! Čast in slava Gospodu svetov, vsesušmiljenemu, ki vlada na sodnji dan! Tebi hočemo služiti, tebe milo prositi: vodi nas po pravi poti, po poti onih, ki se radujejo tvoje milosti, in ne po poti onih, ki se gnevajo nad njimi, in ne po poti prevaranlih!"

"Dajte mi dečka!" je velel paša in potepal Omarja prijazno po ozi rami.

"Omar govori, kakor bi pel," ga je hvalila Čirikli, da bi dobila več zanj. "Opanke zna rezati, plesti zna mreže in košare. Medveda vodi kakor izkušen mož. Da si dete tujih staršev, mi je bil dražji od svojih oči. Ljubim ga zelo in ga negujem skrbneje nego rodnega sina. Plemeniti gospodine, pusti mi luč mojega življenja!"

"Pojdi, pojdi!" jo je zavrnil paša in se namrdnil prezirljivo. "Koliko zahtevaš zanj?"

Čirikli se je zblala, da bi se mogočni gospod razjaril in vzal Omarja po sili. Ključila se je, potegnila z roko preko uste in vzdihnila.

"Reveš smo," je tarnal Angar. "Usmili se nas, preusmilj gospod!"

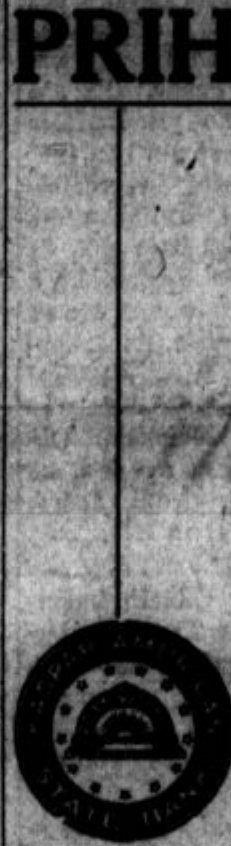
Ko je videl Omar, kako ga prodajajo, se mu je storilo inako. Čutil je, da ti trenotki odločijo njegovo usodo. V svojem strahu ni vedel, kam bi pogledal in je nagnil zardelo glavo...

Paša je potegnil mošnjo izza pasa in jo zagnal pred ciganke. Čirikli jo je naglo pobrala in s svojimi krivimi prsti pohlepno otipavala srebrnike in zlate.

"Odslej ostaneš pri tem gospodu," je dejala Omarju prisiljeno prijazno. "Veseli se, go-dilo se ti bo dobro."

Njen hinavski, zadovoljni obraz se je zdel paši še odurnejši.

(Dalje prihodnja.)

Postanite član našega bojičnega kluba

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik

Varna banka za vlaganje Vaših prihrankov.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA